

3.4.2.2. Από την άλλη πλευρά, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσον αφορά τον προγραμματισμό των επικυρώσεων, στο μέτρο του δυνατού, γύρω από μια συμβολική ημερομηνία (όπως η 8η ή η 9η Μαΐου).

3.4.3. Η ΕΟΚΕ αιτείται, συνεπώς, την ενεργό συμμετοχή των ευρωπαϊκών οργάνων κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της στρατηγικής επικοινωνίας σχετικά με τη Συνταγματική Συνθήκη.

Θεωρείται σημαντικό να αναληφθεί συμπληρωματική δράση με τα κράτη μέλη και να μεταδοθεί ένα ισχυρό και θετικό μήνυμα από την Ευρώπη προς τους πολίτες.

3.4.4. Από τη δική της πλευρά, η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να διαβιβάζει στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών σαφή μηνύματα σχετικά με τη δημοκρατική πρόοδο της Συνταγματικής Συνθήκης, κυρίως όσον αφορά την ιθαγένεια και τη συμμετοχή.

Βρυξέλλες, 28 Οκτωβρίου 2004

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

### Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Το περιβάλλον ως οικονομική ευκαιρία»

(2005/C 120/24)

Με επιστολή του κ. Atzo Nicolai, Υπουργού ευρωπαϊκών θεμάτων, η προσεχής ολλανδική προεδρία του Συμβουλίου ζήτησε, στις 22 Απριλίου 2004, από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, την επεξεργασία γνωμοδότησης με θέμα «Το περιβάλλον ως οικονομική ευκαιρία».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Σεπτεμβρίου 2004 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. **BUFFETAUT**.

Κατά την 412η σύνοδο ολομέλειάς της 27ης και 28ης Οκτωβρίου 2004 (συνεδρίαση της 28ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 130 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

#### 1. Εισαγωγή

1.1 Με την επιστολή που απέστειλε τον Απρίλιο 2004, η προσεχής ολλανδική προεδρία ζήτησε από την ΕΟΚΕ την επεξεργασία διερευνητικής γνωμοδότησης με θέμα «Το περιβάλλον ως οικονομική ευκαιρία». Η ολλανδική προεδρία επιθυμεί πράγματι να τονίσει τις θετικότερες ευκαιρίες μέσω των οποίων η πρόοδος στον τομέα των τεχνολογιών του περιβάλλοντος και της προστασίας του περιβάλλοντος μπορεί να βοηθήσει για την επίτευξη των οικονομικών και κοινωνικών στόχων της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

1.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν είχε διόλου επιμείνει στα περιβαλλοντικά διακυβεύματα, ενώ έχετε εξαιρετικά φιλόδοξους στόχους για την Ευρωπαϊκή Ένωση: να καταστεί δηλαδή «η πιο ανταγωνιστική και πιο δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, δημιουργός περισσότερων θέσεων απασχόλησης από ποσοτικής και ποιοτικής σκοπιάς, στο πλαίσιο μίας μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής». Εδώ, μόνο η λέξη «βιώσιμη» αναφέρεται ίσως στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.3 Χρειάστηκε να περάσουν δύο χρόνια προκειμένου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να λάβει τις αποφάσεις εκείνες που θα κατέληγαν

στη στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η τελευταία ενσωματωνόταν έτσι στη στρατηγική της Λισσαβώνας.

1.4 Θα μπορούσε ωστόσο να ισχυρισθεί πραγματικά κανείς ότι το περιβάλλον αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής της Λισσαβώνας; Η μακροχρόνια ασθένεια που πλήττει ορισμένες οικονομίες της ΕΕ, είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης απόλυτη προτεραιότητα, ενώ το περιβάλλον περιήλθε σε δεύτερη θέση σύμφωνα με το ρωμαϊκό ρητό «πρώτα η ζωή, και μετά η φιλοσοφία» (*primum vivere, deinde philosophare*). Αλλά το περιβάλλον δεν είναι ακριβώς αυτό που καθορίζει τη ζωή και συνεπώς δεν θα πρέπει να είναι υπόθεση όλων και όχι απλώς των ειδικών;

1.5 Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικοί τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας έχουν εκφράσει την ανησυχία τους όσον αφορά τη βούληση της ΕΕ, και συγκεκριμένα της Επιτροπής, να καταστεί η Ευρώπη το διεθνές παράδειγμα στον τομέα του περιβάλλοντος, διατρέχοντας τον κίνδυνο της απομόνωσης.

1.6 Έτσι η πολιτική βούληση για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου του Κυότο, έστω και αν δεν είχε επικυρωθεί από τους κυριότερους ανταγωνιστές μας, προκάλεσε έντονη αίσθηση σε ορισμένους ευρωπαϊκούς οικονομικούς κύκλους, οι οποίοι θεώρησαν ότι η αντίδραση αυτή ήταν επικίνδυνα αφελής και μπορούσε να βλάψει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, η οποία ωστόσο έχει εμπλακεί με σθένος στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Άλλοι πάλι θεώρησαν ότι οι στόχοι του Κυότο μπορούσαν να αποτελέσουν παράγοντα μεγαλύτερης παραγωγικής αποτελεσματικότητας, μείωσης του κόστους, πιο περιορισμένης πίεσης στους ενεργειακούς πόρους και τις πρώτες ύλες και συνεπώς παράγοντα αύξησης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Τίθεται συνεπώς θέμα προς συζήτηση που πρέπει να φωτισθεί με συγκεκριμένα παραδείγματα.

1.7 Υπό το ίδιο πνεύμα, οι βιομηχανίες που χρησιμοποιούν χημικές ουσίες εξέφρασαν την ανησυχία τους σχετικά με την πρόταση για την καταχώρηση, αξιολόγηση και αδειοδότηση χημικών ουσιών (REACH) της οποίας η μελέτη αντικτύπου επικριρίθηκε σφοδρότατα.

1.8 Οι εν λόγω ανησυχίες και επικρίσεις δεν μπορούν να απορριφθούν ελαφρά τη καρδιά. Δεν στρέφονται εναντίον αρχών ή πολιτικών. Ερμηνεύουν την πεποίθηση ότι αφενός υφίσταται σύγκρουση μεταξύ των απαιτήσεων για οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων απασχόλησης και των σημερινών πρακτικών και αφετέρου μεταξύ των περιβαλλοντικών ανησυχιών που μεταφράζονται σε υπερβολικές ρυθμίσεις και παραθεωρούν τις πραγματικότητες του οικονομικού ανταγωνισμού. Φαίνεται ότι τα προβλήματα προκύπτουν από κακή εκτίμηση, και εσφαλμένη διαχείριση των εργαλείων όσον αφορά τις διαδικασίες και τις στρατηγικές εφαρμογής.

1.9 Ταυτόχρονα όμως, ορισμένες επιχειρήσεις, και μεταξύ αυτών πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, και μάλιστα ολόκληρα τμήματα του βιομηχανικού τομέα θέτουν στο επίκεντρο της στρατηγικής τους ως σημαντικότερο παράγοντα τη βιώσιμη ανάπτυξη. Έτσι, ο πρόεδρος της γαλλικής ομάδας του περιβάλλοντος Veolia, προσκεκλημένος σε ένα κυβερνητικό σεμινάριο, δήλωνε ότι: «η επίδοση μίας επιχείρησης ως προς το κριτήριο της βιώσιμης ανάπτυξης έχει καταστεί όχι μόνο στοιχείο νομιμότητας ως προς την κοινωνία του πολίτη, αλλά αποβαίνει ολοένα και περισσότερο ένα πλεονέκτημα στα πλαίσια του παγκόσμιου ανταγωνισμού και όσον αφορά την ικανότητα προσέλκυσης επενδυτών». Η προσέγγιση αυτή τείνει σήμερα να καταστεί ο κανόνας της οικονομικής σφαιράς.

1.10 Το θέμα συνεπώς συζητείται και μάλιστα με έντονο τρόπο σε όλη την κοινωνία και κατά κύριο λόγο στον οικονομικό και κοινωνικό κόσμο και στις οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Το ερώτημα που τίθεται είναι σαφές: ο συνυπολογισμός των περιβαλλοντικών απαιτήσεων αποτελεί μόνο εμπόδιο στον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων ή μπορεί να αποτελέσει και ευκαιρία ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων, νέων αγορών και νέων τεχνολογιών;

1.11 Η κοινή γνώμη, οι κυβερνήσεις, οι οικονομικοί και συνδικαλιστικοί παράγοντες, οι καταναλωτές και οι υπεύθυνοι των ενώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος δεν μπορούν πλέον να περιορίζονται σε θεωρίες και αγαθές προθέσεις χωρίς να μεταφράζονται σε πράξεις. Χρειάζονται συνεπώς συγκεκριμένες αναλύσεις και απτά παραδείγματα, διότι η πολιτική είναι η τέχνη του πραγματικού ακόμη και αν πρέπει να καθοδηγείται από ένα ιδανικό που να την νοηματοδοτεί. Η στρατηγική υπέρ της βιώσιμης

ανάπτυξης της ευρωπαϊκής χαρτοβιομηχανίας χαρακτηρίζει έντονα τη στρατηγική αυτή.

## 2. Το περιβάλλον είναι άραγε μία οικονομική ευκαιρία;

2.1 Το ερώτημα αυτό σημαίνει: κατά πόσον αφενός η ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών τομέων εξαρτάται από την ύπαρξη φυσικού περιβάλλοντος ή ποιοτικής περιβαλλοντικής κληρονομιάς και αφετέρου οι οικολογικές τεχνολογίες μπορούν να συμβάλουν πραγματικά στην επίτευξη των στόχων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που τάσσονται στη στρατηγική της Λισσαβώνας. Σημαίνει επίσης ότι πρέπει να σκεφθούμε έντιμα εάν οι περιβαλλοντικές προδιαγραφές και οι σχετικοί περιορισμοί αποτελούν εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη, τον ανταγωνισμό και συνεπώς την απασχόληση.

2.2 Είναι προφανές, ότι ο τομέας του τουρισμού και της αναψυχής εξαρτάται από την ύπαρξη ποιοτικού περιβάλλοντος. Ολόκληρες περιοχές στην Ευρώπη, ολόκληρα κράτη, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό για την οικονομική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Η ποιότητα του περιβάλλοντος αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ισορροπία των εμπλεκόμενων κοινωνιών. Τα παραμορφωμένα τοπία, οι καταστρεμμένες πόλεις από την υπερβολική κερδοσκοπία στον τομέα των ακινήτων, η αλλοιωμένη φύση και οι μολυσμένοι ωκεανοί προκαλούν και θα προκαλούν ανεπανόρθωτες οικονομικές καταστροφές. Το ίδιο ισχύει και για τον τομέα της αλιείας, της γεωργίας και του κτηνίου. Όσον αφορά τις οικολογικές τεχνολογίες τίθεται πρώτον το ερώτημα κατά πόσο μπορούν να αποτελέσουν παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και καινοτομίας, και κατόπιν θα πρέπει να αναζητηθούν τα μέσα για να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξή τους και η διάδοσή τους χωρίς να στρεβλώνεται αδικαιολόγητα το παιχνίδι του ανταγωνισμού.

2.3 Μπροστά στις νόμιμες φιλοδοξίες των αναδυόμενων χωρών που επιθυμούν να επιτύχουν τρόπο ζωής ανάλογο με το δικό μας και λαμβανομένων υπόψη των πιέσεων επί των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος που προϋποθέτει η ανάπτυξη αυτή στις σημερινές τεχνικές και οικονομικές συνθήκες, είναι προφανώς απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μία γνήσια τεχνολογική επανάσταση. Η υλοποίηση περιθωριακών καινοτομιών δεν ανταποκρίνονται στη σοβαρότητα του προβλήματος. Περίπου 80 % του παγκόσμιου πληθυσμού φιλοδοξεί να επιτύχει το επίπεδο ζωής που διαθέτει το 20 % του πληθυσμού των πιο πλούσιων χωρών. Είναι αδύνατο συνεπώς να συνεχίσει το status quo το οποίο θα απέβαινε καταστροφικό, έστω και αν δεν πρέπει να δίδεται υπερβολική προέκταση στις πιο απαισιόδοξες προβλέψεις. Ορισμένα φαινόμενα ωστόσο (το λιώσιμο των πάγων, οι απειλές επί της βιοποικιλίας, η αποψίλωση των δασών, οι πλημμύρες κλπ.) αποτελούν σημάδια μίας σφαιρικής αλλαγής του περιβάλλοντος τα αίτια της οποίας είναι και φυσικά και ανθρώπινα. Τα μέτρα που λαμβάνονται για την αποκατάσταση των αντίξων επιπτώσεων στο περιβάλλον, π.χ. η ελαχιστοποίηση των τοξικών βροχών μέσω τεχνικών απομάκρυνσης του θείου, έχουν συμβάλει σημαντικά στην αποφυγή του θανάτου τω ευρωπαϊκών δασών. Οι έγκαιρες προειδοποιήσεις των περιβαλλοντολόγων, παρότι καμιά φορά υπερτονίζονται, είχαν συχνά ως αποτέλεσμα να παρακινηθούν τόσο οι πολίτες όσο και οι αρχές να αντιδράσουν. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι έχουν συμφέρον να ενεργοποιούνται με στόχο μια ισορροπημένη εξέλιξη της πρόληψης στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.

2.4 Παράλληλα όμως με τις τεχνικές της βιομηχανικής παραγωγής, πρέπει να τονισθεί ότι οι τεχνικές της γεωργικής παραγωγής, οι μεταφορές και οι τρόποι παραγωγής ενέργειας έχουν εξαιρετικά σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη δημόσια υγεία. Η καινοτομία και οι οικολογικές τεχνολογίες αφορούν επίσης και τον εν λόγω ζωτικό οικονομικό τομέα.

2.5 Η εξέλιξη και η μεταλλαγή των επιστημών και των τεχνικών έχουν κατ' ανάγκη επιπτώσεις στο κοινωνικό επίπεδο. Ό,τι ισχύει για κάθε είδους καινοτομία, ισχύει επίσης για τις οικολογικές τεχνολογίες και ιδιαίτερες για εκείνες που αντικαθιστούν τις παραδοσιακές και δοκιμασμένες τεχνολογίες, οι οποίες όμως δεν σέβονται το περιβάλλον. Πρέπει να ληφθεί μέριμνα ούτως ώστε να πραγματοποιηθούν εκ των προτέρων οι αλλαγές αυτές που πρέπει να συνοδευθούν κυρίως από προσπάθειες στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και της εξέλιξης της αρχικής κατάρτισης. Η προστασία του περιβάλλοντος δεν πρέπει να εμφανίζεται ως παράγοντας αυξήσεως της ανεργίας και της αποβιομηχανοποίησης εφόσον στηρίζεται σε διαδικασίες και εργαλεία υγιεινή και καλώς σχεδιασμένα. Πρέπει συνεπώς να καθιερωθεί συνεχής διάλογος μεταξύ εκείνων που καταρτίζουν τον περιβαλλοντικό νόμο και των εκπροσώπων των οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων προκειμένου να προβλεφθεί και να μετρηθεί καταλλήλως η επίδραση, θετική και αρνητική, των προβλεπόμενων μέτρων.

2.6 Αντιμετωπίζουμε μία πραγματική τεχνολογική πρόκληση. Η Ευρώπη, χάρις στις επιστημονικές και τεχνικές δυνατότητές της, θα μπορούσε, εάν υπήρχε η πολιτική βούληση, να διαδραματίσει ρόλο σκαπανέως για την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών καινοτομιών μεγάλου εύρους. Βεβαίως, η προστασία του περιβάλλοντος έχει κόστος, αλλά το κόστος της δράσης δεν είναι στην περίπτωση μας κατώτερο του κόστους της αδράνειας.

### 3. Τι πρέπει να εννοούμε με τον όρο οικολογικές τεχνολογίες;

3.1 Πρακτικώς, είναι δυνατόν να προσδιοριστούν δύο τύποι τεχνολογιών για το περιβάλλον:

- οι τεχνολογίες περιβάλλοντος που βελτιώνουν τις τεχνικές διεργασίες, τους τρόπους παραγωγής προκειμένου να καταστούν πιο «καθαροί», πιο «οικολογικά συμβατοί». Εδώ θα μπορούσαν να αναφερθούν τα καταλυτικά δοχεία, τα συστήματα διήθησης των εργοστασιακών καπνοδόχων, οι τεχνικές βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, κ.λ.π.
- οι τεχνολογικές καινοτομίες οι οποίες, εκ του ιδίου σχεδιασμού τους, σέβονται το περιβάλλον και τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Επί παραδείγματι, η αιολική ενέργεια, η συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας, οι στήλες καυσίμου, οι ηλεκτρικοί λαμπτήρες νέας γενιάς (LED) κ.λ.π.

3.1.1 Δεν είναι πάντοτε εύκολο να γίνει διάκριση μεταξύ μίας προληπτικής και μίας θεραπευτικής τεχνολογίας. Έτσι οι καθ'όλα αρμόζουσες και χρήσιμες αρχές της ολοκληρωμένης πολιτικής προϊόντων (ΟΠΠ) <sup>(1)</sup> και της οδηγίας σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και μείωση της ρύπανσης (ΟΠΜΡ-PRIP) <sup>(1)</sup> απορρέουν από ένα εγχείρημα θεραπευτικό και ταυτοχρόνως από ένα προληπτικό μέλημα που εντάσσονται πλήρως σε μία στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι φανερό ότι οι προβληματισμοί όσον αφορά τον σχεδιασμό των προϊόντων που λαμβάνουν υπόψη όλο τον κύκλο ζωής τους, οδηγούν στην εισαγωγή τεχνολογιών που να ανταποκρίνονται περισσότερο στο μέλημα εξασφάλισης μίας βιώσιμης ανάπτυξης.

3.2 Ας τονισθεί επίσης ότι αν και δεν εμπίπτουν στην ίδια τάξη, οι δύο αυτοί τύποι τεχνολογιών έχουν θετική επίπτωση στο περιβάλλον και μπορούν να δημιουργήσουν οικονομική δραστηριότητα και θέσεις απασχόλησης.

3.3 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένως ότι είναι απαραίτητο να μελετηθεί η «οικολογική βιομηχανία» στο σύνολό της και να υπενθυμισθεί ότι η πρόκληση αφορούσε επίσης και τη «σταδιακή βελτίωση», από τη σκοπιά του περιβάλλοντος και των πόρων, όλων των τρόπων παραγωγής και όλων των προϊόντων <sup>(2)</sup>.

3.4 Έγινε τελικώς διάκριση μεταξύ τεσσάρων ειδών οικολογικών τεχνολογιών: τεχνολογίες τελικής διεργασίας, ολοκληρωμένες τεχνολογίες, προοδευτικές τεχνολογίες, ριζικές καινοτομίες (π.χ. χημεία χωρίς χλώριο). Θεωρείται συχνά ότι οι ολοκληρωμένες και ριζικές τεχνολογίες παρέχουν μακροπρόθεσμα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι στο πλαίσιο των πολύ ανταγωνιστικών αγορών, οι επιχειρήσεις δεν διαθέτουν πάντα τη δυνατότητα μακροπρόθεσμων επιλογών. Θα στραφούν μάλλον προς τις προοδευτικές διεργασίες που εξασφαλίζουν όμως τη διάδοση σε μεγάλη κλίμακα των περιβαλλοντικών βελτιώσεων σύμφωνα με τους συνήθεις επενδυτικούς κύκλους.

3.5 Και όντως, συντελέσθηκαν πρόοδοι όσον αφορά την οικολογική αποτελεσματικότητα από τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες και συνεχίζονται μονίμως επιτρέποντας τη σταθερή βελτίωση του περιβάλλοντος. Ωστόσο, η οικονομική ανάπτυξη είναι τέτοιου μεγέθους, ιδίως στις αναδυόμενες χώρες, ώστε, παρά τις τεχνολογικές προόδους, επιτείνεται συνεχώς η πίεση στο περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους.

### 4. Οι περιβαλλοντικές επιταγές αποτελούν άραγε εμπόδιο της οικονομικής ανάπτυξης;

4.1 Κατά τα τελευταία τριάντα έτη, όπου είναι πλέον πολύ πιο πολύπλοκο να αξιολογηθούν οι παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης σε σύγκριση με την ένδοξη τριακονταετή περίοδο, η ικανότητα της επιχείρησης να καινοτομεί και να διασφαλίζει την ποιότητα των προϊόντων της και των παραγωγικών διαδικασιών της — για τους πελάτες της, για το περιβάλλον και τους εργαζόμενους, -κατέστη η καλύτερη εγγύηση για το μέλλον της και τελικώς για το συμφέρον των μετόχων της.

<sup>(1)</sup> ΕΕ C 80 της 30/3/2004

<sup>(2)</sup> ΕΕ C 32 της 5/2/2004

4.2 Πριν από τη θέσπιση οιασδήποτε νομοθεσίας, ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις τάχθηκαν υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης και απεφάσισαν να κοινοποιήσουν τις δράσεις τους και τα αποτελέσματα στον τομέα αυτό, κάτω από την ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή που επιδεικνύουν οι πελάτες τους, η κοινωνία του πολίτη, οι αγορές και η κοινή γνώμη.

4.3 Στο πλαίσιο του ισχυρότατου ανταγωνισμού που οφείλεται στην παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η ποιότητα του περιβάλλοντος και η κοινωνική εξισορρόπηση απέβησαν καθοριστικοί παράγοντες επίσης για την προσέλκυση ή διατήρηση ανθρώπων και κεφαλαίων. Οι παράγοντες αυτοί πρέπει να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ.

4.4 Για το λόγο αυτό, αποτελεί πλέον εδραιωμένη πεποίθηση ότι η αποδοτικότητα μίας επιχείρησης όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη θεωρείται ολοένα και περισσότερο ως πλεονέκτημα στα πλαίσια του παγκόσμιου ανταγωνισμού και για την προσέλκυση των επενδυτών.

4.5 Έτσι οι περιβαλλοντικές επιταγές δεν είναι γενικώς, όπως πολύ εύκολα υποστηρίζεται, εμπόδιο για την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Η αγορά έχει ήδη ανταποκριθεί σε πολλές περιβαλλοντικές προκλήσεις που προήλθαν από τη νομοθεσία. Οι απαιτήσεις όσον αφορά την ποιότητα του νερού και της διαχείρισης των αποβλήτων αποτελούν σχετικά παραδείγματα. Στους δύο αυτούς τομείς, η οικολογικές γνωρίζουν συνεχή ανάπτυξη. Δίδοντας μία οικονομική απάντηση στις προκλήσεις αυτές, οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για το περιβάλλον δημιούργησαν και διατήρησαν θέσεις απασχόλησης. Παραδειγματός χάριν, υπολογίζεται σε 300 000 ο αριθμός θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν από τον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων στη Γαλλία.

4.6 Το μέλημα της εξοικονόμησης των φυσικών πόρων εκφράστηκε με καινοτομίες των τεχνικών όσον αφορά την οικονομική διαχείριση και τη μείωση των δαπανών. Έτσι, π.χ. η χαρτοβιομηχανία μείωσε τα τελευταία χρόνια σε σημαντικό βαθμό την κατανάλωση νερού. Ενώ δεκαπέντε χρόνια πριν χρειαζόνταν 100 m<sup>3</sup> νερού περίπου για τη δημιουργία ενός τόννου χαρτιού, σήμερα δε χρειάζονται παρά 48, κατά μέσον όρο περίπου, ενώ τα βλαβερά απόβλητα μειώθηκαν περίπου κατά 90 %. Το όφελος είναι και περιβαλλοντικό και οικονομικό.

4.7 Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο οικονομικός τομέας του τουρισμού και της αναψυχής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και της περιβαλλοντικής κληρονομιάς. Οι περιβαλλοντικές επιταγές δεν αποτελούν εν προκειμένω, εμπόδιο στον ανταγωνισμό και στην οικονομική ανάπτυξη αλλά πρώτη προϋπόθεση. Είναι γεγονός ότι ο τουρισμός αποτελεί ουσιαστικό τομέα για την οικονομία πολλών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν είδει παραδείγματος το 2003, τα έσοδα από τον τουρισμό αποτελούσαν για την Ισπανία 41,7 δις δολάρια, για τη Γαλλία 36,6 δις δολάρια, για την Ιταλία 31,3 δις δολάρια, για τη Γερμανία 23 δις δολάρια για το Ηνωμένο Βασίλειο 19,4 δις δολάρια, για την Αυστρία 13,6 δις δολάρια και για την Ελλάδα 10,7 δις δολάρια. Πρέπει να σημειωθεί ότι μπορεί να υπάρχουν αντιφάσεις μεταξύ των περιβαλλοντικών στόχων. Τοιούτοτρόπως, η εγκατάσταση αιολικών πεδίων μπορεί να αποτελέσει απειλή για τη διατήρηση της ποιότητας των τοπίων και του περιβάλλοντος. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι ο τουρισμός συμβάλλει σημαντικά

στην εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών πολλών κρατών μελών ότι δημιουργεί θέσεις απασχόλησης και ότι αποτελεί δραστηριότητα που εξ ορισμού δεν μπορεί να μετεγκατασταθεί.

4.8 Ωστόσο, είναι επιτακτική ανάγκη οι ρυθμίσεις για το περιβάλλον να υπακούουν στον κανόνα της αναλογικότητας. Πρέπει πράγματι το οικονομικό κόστος μίας νομοθεσίας να μην είναι δυσανάλογο προς το επιδιωκόμενο κοινωνικό-περιβαλλοντικό όφελος. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ωστόσο ότι είναι πολύ δύσκολο να γίνονται τέτοιοι υπολογισμοί: πώς μπορεί π.χ. να υπολογισθεί το κόστος της ανθρώπινης υγείας; Είναι αυτονόητο ότι πρέπει να υπάρχει σαφώς ισορροπία μεταξύ του κόστους ενός περιβαλλοντικού μέτρου και του κόστους των ζημιών που αποφεύγονται. Παράλληλα, οι διαδικασίες εφαρμογής της νομοθεσίας πρέπει να είναι προσίτες προς όλα τα μέρη. Η παραθεώρηση της πτυχής αυτής θα μπορούσε να έχει το αντίθετο αποτέλεσμα: δυσκολία εφαρμογής του νόμου για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους και λόγω της αντίστασης εκ μέρους των καταναλωτών.

4.8.1 Οι επιχειρήσεις του τομέα των αυτοκινήτων είναι συνεπώς υποχρεωμένες να δρουν σ'ένα πολύ περιοριστικό περιβάλλον όπου τα περιθώρια τιμών είναι εξαιρετικά στενά λόγω της ισχυρότατης ανταγωνιστικής πίεσης και της συμπεριφοράς των καταναλωτών για τους οποίους η περιβαλλοντική πτυχή είναι δεύτερη στη σειρά σε σύγκριση με τις τιμές, τις ανέσεις και την ασφάλεια του αυτοκινήτου, αποτελούν ενδιαφέρον παράδειγμα. Στις συνθήκες αυτές, η εισαγωγή των περιβαλλοντικών τεχνολογιών γίνεται προοδευτικά, περισσότερο με διαδοχικές βελτιώσεις παρά με τεχνολογικές επαναστάσεις που σήμερα παραμένουν εξαιρετικά δαπανηρές για να μπορέσουν να βρουν μία αληθινή αγορά. Ωστόσο, το βενζινοκίνητο-ηλεκτροκίνητο υβριδικό αυτοκίνητο Toyota Prius δίνει σαφή εικόνα της αλλαγής νοοτροπίας των καταναλωτών, δεδομένου ότι η παραγωγή χρειάστηκε πρόσφατα να αυξηθεί κατά 50 % για να καλυφθεί η παγκόσμια ζήτηση, αν και κατ' απόλυτη αξία παραμένει περιθωριακό φαινόμενο σε σχέση με την παγκόσμια παραγωγή αυτοκινήτων. Μολοταύτα, το δεδομένο αυτό είναι ενθαρρυντικό.

4.8.2 Ενδιαφέρουσα είναι η περίπτωση των φίλτρων σωματιδίων. Οι πετρελαιοκίνητες παράγουν 25 % διοξειδίου του άνθρακος λιγότερο από τους βενζινοκίνητες, εκπέμπουν όμως σωματίδια που βλάπτουν την υγεία. Το επιπλέον κόστος του φίλτρου σωματιδίων ανέρχεται σχεδόν σε 500 ευρώ (5 — 10 % του κόστους ενός μικρού οχήματος). Οι κατασκευαστές έχουν συνεπώς την επιλογή ενόσω η ενσωμάτωση του φίλτρου σωματιδίων δεν έχει καθιερωθεί νομοθετικά, ή να το προτείνουν ως προαιρετικό εξάρτημα ή να το εγκαθιστούν συστηματικά και να μειώσουν τα περιθώρια κέρδους τους, δεδομένου ότι η αύξηση της τιμής αποδεικνύεται δύσκολη υπό τις παρούσες συνθήκες της αγοράς. Στην πράξη, εάν το 90 % των γερμανών πελατών επιλέξει το φίλτρο σωματιδίων, η αναλογία πέφτει στο 5 % όσον αφορά την υπόλοιπη Ευρώπη! Ορισμένοι κατασκευαστές (!) αποφάσισαν λοιπόν να εφοδιάσουν σταδιακά τα αυτοκίνητα με φίλτρο σωματιδίων, μειώνοντας τα περιθώρια κέρδους τους, είναι φανερό όμως ότι αυτό δεν μπορεί να γίνεται επ'αόριστον, ειδικότερα μάλιστα όταν ο διεθνής ανταγωνισμός είναι αμείλικτος. Φυσικά η χρήση του φίλτρου σωματιδίων θα γενικευθεί αλλά με ρυθμό που να συμβιβάζεται με την αγοραστική δύναμη των πελατών, ιδιαίτερα των αγοραστών μικρών οχημάτων.

(!) π.χ. PSA και η OPEL.

Το εν λόγω παράδειγμα καταδεικνύει σαφώς πώς δημιουργούνται οι αγορές των περιβαλλοντικών τεχνολογιών: είτε μέσω της επικράτησης της συνείδησης στον καταναλωτή ότι η συγκεκριμένη επένδυση αποφέρει όφελος για τον ίδιο ή το περιβάλλον του, είτε μέσω της θέσπισης νομοθετικών μέτρων. Μεγάλο μέρος των επιτυχιών που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος οφείλεται στη θέσπιση της σχετικής νομοθεσίας, εξαιρετικό παράδειγμα της οποίας αποτελεί ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας (βλ. μεταξύ άλλων: εισαγωγή του τριτοδικού καταλύτη).

4.8.3 Υπάρχουν άλλες δυνατότητες για οικολογικές τεχνολογικές καινοτομίες στον τομέα αυτό: οχήματα ηλεκτρικής εκκίνησης, βελτίωση της ανακύκλωσης, καταπολέμηση του θορύβου, αύξηση της ασφάλειας. Το σημαντικό θέμα αφορά το κόστος της τεχνολογίας.

4.8.4 Το συμπέρασμα από τα παραδείγματα στον τομέα του αυτοκινήτου είναι ότι οι οικολογικές τεχνολογίες δεν διαδίδονται σε μεγάλη κλίμακα, εφόσον δεν είναι οικονομικά βιώσιμες, ενώ για την αποτελεσματικότητα πρέπει να επιτευχθούν μαζικά αποτελέσματα. Στην πράξη, στα πλαίσια μίας αγοράς εξαιρετικά ανταγωνιστικής, η εισαγωγή των οικολογικών τεχνολογιών θα πραγματοποιηθεί προοδευτικά και με συνεχόμενα βήματα. Αυτό συνεπάγεται την κατάρτιση στέρεων και τεκμηριωμένων μελετών αντικτύπου που θα λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο την κατάσταση του περιβάλλοντος και των αγορών στους κόλπους της ΕΕ, αλλά επίσης και στο διεθνές επίπεδο.

4.8.5 Ένα άλλο παράδειγμα της σημασίας που έχει η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας είναι οι προκλήσεις της μεταποιητικής βιομηχανίας-μεταλλουργία, χημικά προϊόντα, πολτός χαρτοποιίας κλπ. Οι εν λόγω βιομηχανίες αντιμετωπίζουν τον σκληρότερο παγκόσμιο ανταγωνισμό να έχουν ιδιαίτερες στενές σχέσεις με το περιβάλλον. Στην ΕΕ, οι παραγωγικές δυνάμεις των τομέων αυτών είναι, σύμφωνα με συγκριτικές μελέτες, κατά κανόνα πολύ αποτελεσματικές από οικολογική άποψη, δηλ. η χρήση πρώτων υλών και ενέργειας καθώς και οι εκπομπές τους είναι τόσο περιορισμένες όσο το επιτρέπει η τεχνολογία. Η περιβαλλοντική νομοθεσία που προβλέπεται για τις εν λόγω βιομηχανίες είναι από τις αυστηρότερες στον κόσμο. Καλύτερα αποτελέσματα για το περιβάλλον μπορούν να επιτευχθούν σταδιακά μέσω επενδύσεων στις νεώτερες και πλέον αποτελεσματικές τεχνολογίες, πράγμα που σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις αυτές πρέπει να είναι ανταγωνιστικές στις παγκόσμιες αγορές τους. Έχει σημασία να ζητείται καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση, ανάλογα με την τεχνική ανάπτυξη και τους επενδυτικούς κύκλους κάθε βιομηχανίας. Εάν οι απαιτήσεις καταστούν αυστηρές χωρίς τα κατάλληλα χρονικά περιθώρια, οι επιπρόσθετες επιβαρύνσεις ή η μη διαθεσιμότητα κατάλληλης τεχνολογίας θα θέσουν σε κίνδυνο την ανταγωνιστικότητα και συνεπώς τη λειτουργία τους στην Ε.Ε.

## 5. Πως μπορούν να αναπτυχθούν καινοτόμες οικολογικές τεχνολογίες;

5.1 Εάν με την έννοια καινοτόμες οικολογικές τεχνολογίες εννοούνται οι τεχνολογίες εκείνες οι οποίες εκ του ίδιου του σχεδιασμού τους μεριμνούν για το περιβάλλον και τη μικρότερη δυνατή χρήση των πόρων, αντιθέτως πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι νεότερες τεχνολογίες συχνά βρίσκονται ακόμη σε πρόωρο και πειραματικό στάδιο.

5.2 Επιπλέον, οι καταστάσεις είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους. Εάν η τεχνική της αιολικής ενέργειας έχει πλέον δοκιμασθεί και φθάσει στο επίπεδο της βιομηχανικής ανάπτυξης χάρη σε μια αγορά που υποστηρίζεται από πολύ ευνοϊκή νομοθεσία, αλλά που θα είναι συμπληρωματική μόνο άλλων μορφών παραγωγής ενέργειας, όπως ακριβώς οι διεργασίες συμπαραγωγής θερμότητας και ενέργειας. Οι ηλεκτρικοί λαμπτήρες της νέας γενιάς (LED) μόλις τώρα δημιουργούν χάρη στις τεχνολογικές προόδους μία υποσχόμενη αγορά. Έτσι, ο ανατολικός κοραλένιος πύργος της Σαγκάης (480 μ.) φωτίζεται τη νύχτα με τη μέθοδο που εφαρμόστηκε από μια ευρωπαϊκή ΜΜΕ<sup>(1)</sup> με υαλόπλακες LED που κατασκευάζονται από μία κινέζικη εταιρεία<sup>(2)</sup>. Οι μεμβρανικές μέθοδοι για την εξυγίανση του νερού, βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της έρευνας. Τέλος, άλλες τεχνολογίες, αν και ωφέλιμες, χρησιμοποιούνται ωστόσο σε πολύ μειωμένη κλίμακα.

5.3 Αυτή η ποικιλία καταστάσεων απαιτεί προσαρμοσμένα μέσα τόσο στο επίπεδο της χρηματοδότησης όσο και στο επίπεδο της ανταλλαγής πληροφοριών και δικτύωσης ή στο επίπεδο νομοθετικών και φορολογικών μέτρων. Πρέπει επίσης να μη λησμονείται ότι χρειάζεται σαφής διάκριση προκειμένου να εντοπίζονται οι οικολογικές τεχνολογίες που πράγματι υπόσχονται αποτελέσματα έτσι ώστε να μην γίνεται διασπάδιση των οικονομικών πόρων.

5.4 Τα διάφορα οικονομικά, φορολογικά και ρυθμιστικά μέτρα που μπορούν να επινοηθούν, ανταποκρίνονται σε διάφορες βαθμίδες της εφαρμογής των καινοτόμων οικολογικών τεχνολογιών:

- οι επιχορηγήσεις για την έρευνα, οι μελέτες σκοπιμότητας, οι μηχανισμοί δημιουργίας επιχειρήσεων·
- το κεφάλαιο κινδύνου για την εναρκτήρια φάση·
- τα επιδοτούμενα ή κλασσικά δάνεια για την φάση ανάπτυξης·
- τα φορολογικά κίνητρα για την εδραίωση της αγοράς·
- οι φόροι ρύπανσης για να αποφευχθεί η χρησιμοποίηση τεχνικών που δεν σέβονται αρκετά το περιβάλλον, όταν υφίστανται εναλλακτικές τεχνικές και για να συμβάλουν στην περιβαλλοντική έρευνα.

Εν είδει παραδείγματος, τα καύσιμα γεωργικής προέλευσης (diester), των οποίων η τιμή κόστους είναι πολύ υψηλότερη σε σχέση με τα πετρελαϊκά προϊόντα, δεν αναπτύσσονται στη Γαλλία, λόγω του ότι υποβάλλονται στην ίδια βαριά φορολογία με τα πετρελαϊκά προϊόντα. Εάν επιδιωκόταν να αναπτυχθεί η παραγωγή και η χρήση τους, θα ήταν δυνατό να εφαρμοστεί γι' αυτά μια ιδιαίτερη πιο συμφέρουσα φορολογία, ή να γίνει προσφυγή στη νομοθετική οδό προκειμένου να επιβληθεί η χρησιμοποίηση μείγματος τους με τα κλασσικά καύσιμα, σύμφωνα με ορισμένη αναλογία. Σημασία έχει να καθοριστεί η ισορροπία μεταξύ του οικονομικού κόστους, των μειονεκτημάτων που αποφεύγονται και του οικολογικού οφέλους.

<sup>(1)</sup> Citélum.

<sup>(2)</sup> Shanghai Communication Technology Developments Co Ltd.

5.5 Χρειάζεται επίσης να αναπτυχθούν τα δίκτυα ανταλλαγής πληροφοριών για τις ορθές πρακτικές και τις νέες τεχνολογίες. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία τόσο για τους επιχειρηματίες όσο και για τους αρμόδιους των τοπικών και περιφερειακών αρχών που έχουν ανάγκη από μέσα βοήθειας για τη λήψη αξιόπιστων και αποτελεσματικών αποφάσεων ώστε να είναι σε θέση να ενεργούν βάσει επιλογών μεταξύ των παραδοσιακών, δοκιμασμένων και «ασφαλών» τεχνικών και των νέων τεχνικών που σέβονται περισσότερο το περιβάλλον, αλλά είναι λιγότερο γνωστές και λιγότερο δοκιμασμένες.

5.6 Αυτό αποβαίνει παράγον εξαιρετικά καίριος εάν επιζητείται να καταστούν οι δημόσιες αγορές μέσο διάδοσης και ανάπτυξης των οικολογικών τεχνολογιών. Παράλληλα όμως με τις δημόσιες αγορές, δεν πρέπει να παραμεληθούν οι ιδιωτικές αγορές, που λειτουργούν με μεγαλύτερη ελαστικότητα και μεγαλύτερη ανταπόκριση. Ορισμένες επιχειρήσεις πλέον έχουν καθιερώσει την έννοια του σεβασμού προς τη βιώσιμη ανάπτυξη ως κριτήριο επιλογής των προμηθευτών, έχουν υιοθετήσει συγκεκριμένες ρήτρες όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη που ενσωματώνονται σταδιακά στις συμβάσεις τους με τους προμηθευτές, και εισαγάγει προγράμματα κατάρτισης στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης για τους αγοραστές τους.

5.7 Οι οικολογικές επισημάνσεις καθώς και τα συστήματα επιβράβευσης και ανταμοιβής για τις οικολογικές τεχνολογίες πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να αξιοποιηθεί και να προωθηθεί η χρήση τους.

5.7.1 Με πρωτοβουλία της φινλανδικής προεδρίας το 1999, είχε αρχίσει να μελετάται μία ευρωπαϊκή αντίληψη της ποιότητας και η μελέτη συνεχίστηκε καθ'όλη τη διάρκεια του 2000 υπό την πορτογαλική και γαλλική προεδρία. Η μελέτη αυτή κατέληξε στη δημοσίευση σημαντικού εγγράφου υπό την αιγίδα του ευρωπαϊκού οργανισμού ποιότητας. Ορισμένοι από τους προβληματισμούς αυτούς θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και σήμερα όσον αφορά τις οικολογικές τεχνολογίες.

## 6. Υπόθεση όλων

6.1 Προκειμένου η προστασία του περιβάλλοντος να καταστεί μία γνήσια οικονομική ευκαιρία δεν πρέπει να περιορισθεί στους ειδικούς του περιβάλλοντος. Αποτελεί ήδη βασικό στοιχείο ενός οικονομικού τομέα που είναι εξίσου σημαντικός με τον τουρισμό και την αναψυχή. Όσον αφορά τις οικολογικές τεχνολογίες, το κλειδί επιτυχίας έγκειται στη δημιουργία μίας πραγματικής αγοράς και στη δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Είναι απαραίτητο να αξιοποιηθούν οι εθελούσιες πρωτοβουλίες σε θέματα τεχνολογικών καινοτομιών και προστασίας του περιβάλλοντος που αναλήφθηκαν από τις επιχειρήσεις και τους επαγγελματικούς τομείς.

6.2 Είναι σαφές ότι οι οικολογικές τεχνολογίες επιτρέπουν πράγματι τη μείωση του κόστους παραγωγής με τη μικρότερη δυνατή χρησιμοποίηση ενέργειας και πρώτων υλών, εξασφαλίζουν καλύτερη εικόνα για την επιχείρηση και τα προϊόντα της, αναπτύσσουν τις αγορές και μειώνουν το περιβαλλοντικό κόστος, και για

τους λόγους αυτούς οι επιχειρήσεις θα ενδιαφέρονται ολοένα και περισσότερο και θα εξασφαλίζουν την ανάπτυξη τους. Ταυτόχρονα όμως είναι απαραίτητο να γνωρίζουν και να είναι σε θέση να εκτιμούν την αποτελεσματικότητά τους. Γι αυτό και είναι απαραίτητο να υλοποιηθεί ένα γνήσιο δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών για τις ορθότερες πρακτικές και τις τεχνολογίες για το περιβάλλον όπου θα μπορούν να συμμετέχουν οι δημόσιες διοικήσεις, οι επαγγελματικές ενώσεις, τα τεχνικά και ερευνητικά κέντρα.

6.3 Απαραίτητη επίσης είναι η κινητοποίηση των επιχειρηματιών και των επαγγελματιών, καθώς και η κινητοποίηση των πελατών και των καταναλωτών. Χωρίς αυτούς, δεν είναι δυνατή η ύπαρξη αγοράς. Οι οικολογικές τεχνολογίες πρέπει συνεπώς να παρουσιαστούν στο μεγάλο κοινό ως αποτελεσματικές τόσο στο επίπεδο της προστασίας του περιβάλλοντος όσο και στο επίπεδο της παραγωγής, διαφορετικά θα παραμείνουν ένα περιθωριακό και συμπαθητικό στοιχείο της οικονομικής ανάπτυξης που θα προχωρήσει αγνοώντας τις.

6.3.1 Είναι επιτακτική ανάγκη οι περιβαλλοντικές πολιτικές να λαμβάνουν υπόψη τον οικονομικό αντίκτυπο τους, όπως οι οικονομικές πολιτικές πρέπει να συνυπολογίζουν τις περιβαλλοντικές ανάγκες. Κατά κάποιο τρόπο, πρέπει να βρίσκονται σε σχέση αλληλεπίδρασης διότι δεν είναι δυνατό να υπάρξει επιτυχία χωρίς να συνυπολογίζεται η οικονομική σκοπιμότητα και οι θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των πολιτικών που εφαρμόζονται.

6.3.2 Επίσης, οι κοινωνικές συνέπειες των περιβαλλοντικών κανόνων και της εισαγωγής των οικολογικών τεχνολογιών θα πρέπει να προβλεφθούν σε όσο γίνεται πιο πρώιμο στάδιο καθώς και η απαραίτητη επαγγελματική κατάρτιση που θα παρασχεθεί ώστε το προσωπικό που θα τις εφαρμόσει να μπορέσει να το κάνει υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες και χωρίς να διατρέχει κίνδυνο να χάσει τη δουλειά του.

6.4 Η είσοδος στην νεότεριότητα και την οικονομική ανάπτυξη των πολυπληθών και πολύ δραστήριων χωρών καθιστά καίρια την ανάπτυξη αποτελεσματικών οικολογικών τεχνολογιών σε μεγάλη κλίμακα. Χρειάζεται να σχεδιασθεί ένας νέος τρόπος οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης και να υλοποιηθεί με συγκεκριμένο τρόπο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω των ιδιαίτερων αρμοδιοτήτων της στον τομέα των οικολογικών τεχνολογιών θα μπορούσε να αποτελέσει προνομιούχο εταίρο των αναδυομένων χωρών και να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες ανάπτυξης των νέων αγορών.

6.5 Η έρευνα και η ανάπτυξη των περιβαλλοντικών τεχνολογιών αποτελούν και μπορούν να αποτελέσουν ακόμη περισσότερο οικονομικά πλεονεκτήματα, όπως προκύπτει από συγκεκριμένα παραδείγματα εφαρμογής προοδευτικών τεχνολογιών, ολοκληρωμένων ή ακόμη αρχικών. Είναι όμως αναγκαίες διότι πρόκειται για το μέλλον του κόσμου μας και κανείς δεν έχει το δικαίωμα εν συνειδήσει να είναι αδιάφορος. Είμαστε υπεύθυνοι για τη γη που θα κληροδοτήσουμε στα παιδιά μας.

Βρυξέλλες, 28 Οκτωβρίου 2004

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

## στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία απορρίφθηκε, έλαβε όμως το ένα τέταρτο των ψήφων.

**Το σημείο 1.8. να τροποποιηθεί ως εξής:**

«Οι εν λόγω ανησυχίες και επικρίσεις που εξέφρασαν ορισμένα κράτη μέλη δεν μπορούν να απορριφθούν ελαφρά τη καρδιά. ~~Αν~~ ~~στρέφονται εναντίον αρχών ή πολιτικών.~~ Ερμηνεύουν την πεποίθηση ορισμένων οικονομικών παραγόντων ότι αφενός υφίσταται σύγκρουση μεταξύ των απαιτήσεων για οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων απασχόλησης και των σημερινών πρακτικών και αφετέρου μεταξύ των περιβαλλοντικών ανησυχιών που μεταφράζονται σε υπερβολικές ρυθμίσεις και παραθεωρούν τις πραγματικότητες του οικονομικού ανταγωνισμού. Φαίνεται ότι τα προβλήματα προκύπτουν από κακή εκτίμηση, και εσφαλμένη διαχείριση των εργαλείων όσον αφορά τις διαδικασίες και τις στρατηγικές εφαρμογής.»

*Αποτέλεσμα ψηφοφορίας*

Ψήφοι υπέρ: 46

Ψήφοι κατά: 71

Αποχές: 9

---